

J. P. Mynsters prædiken 8. søndag efter trinitatis

Taler

Jakob Peter Mynster
Biskop

Dato

13. august 1848

Sted

Vor Frue Kirke, Københavns
Domkirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Johannesevangeliet kapitel 8, vers 31-36

- 1 Vi føle det vel, at vi paa mange Maader err bundne i Forkrænkeli-
ghedens Trældom; derfor takke vi dig, o Gud! At du har sendt os en Forløser, og at du
atter og atter drager os til ham, paa det han gjøre os frie. Ogsaa i denne Time er
det til hans Ord, til hans Samfund du kalder os. Ordet lyde ikke forgieves, og
5 Forløserens Kraft være virksom i os, at vi ved den maae føle os opløftede over
Jordens Tvang og Besmittelse og Trængsel, føle os optagne til Borgerret i dit
Rige, og derved til dine Børns herlige Frihed! Amen.

10 **Text: Joh. 8, 31 – 36.**

- Derfor sagde Jesus til Jøderne, som havde troet paa ham: Dersom I blive i mine
Ord, ere I sandelig mine Disciple; I skulle forstaae Sandheden, og Sandheden
skal frigjøre Eder. De svarede ham: Vi ere Abrahams Sæd, og have aldrig været
15 Nogens Trælle; hvorledes siger du da: I skulle vorde frie? Jesus svarede dem:
Sandelig, sandelig siger jeg Eder: Hver Den, som gjør Synd, er Syndens Træl.
Men Trællen bliver ikke altid Huset, Sønnen bliver der altid. Dersom da Sønnen
faaer frigjort Eder, skulle I være virkeligen frie.

- 20 Et Ord, der altid har havt en tiltrækkende Klang, der i Særdeleshed i disse Tider
lyder fra Syd til Nord, i Vises og Uvises Tale, er i Dag ogsaa lydt til os i den
helligste Røst: Ordet "Frihed". Saadanne Ord, der betegne det Ædleste og
Bedste, hvis Betydning derfor er Gienstand for den alvorligste Betragtning,
saavel i eensomme Timer som i de Retsindigstes og Frommestets Samfund,
25 skulle ogsaa derfra lyde ud i Verden, og forsøge, om de der kunne opflamme
gode Følelser og priselige Idrætter. Der skeer det da ofte, at de forvanskes og

besmittes, derfor skulle vi jævnlig tage dem tilbage, atter føre dem ind paa de hellige Steder, at de ligesom paany maae renses, at de ikke skulle tabe deres ægte og fulde Betydning.

Visseligen maa jo ogsaa Ordet Frihed ideligen forekomme i den christelige Tale. Han, i hvis Navn vi forsamles; efter hvem Talen kaldes christelig, kaldes jo selv Forløseren; og hvad er en Forløser uden Den, som tager Baandene af og skienker den Bundne Frihed? Som vi i den forelæste Text have hørt, at han lover sine Disciple, dem, som høre hans Ord og blive deri, at han vil frigjøre dem, og saaledes, at de skulle vorde virkeligen frie, saaledes sige Disciplene atter: Bliver stadige i den Frihed, hvormed Christus frigjorde os, de skildre det som det sidste og største Haab, at Skabningen skal vorde frigjort fra Forkrænkighedens Trældom til Guds Børns herlige Frihed.

Dog finde de ikke blot tillige Anledning til at advare, at Friheden ikke skal have til Ondskabs Skiul, at vi Alle stedse skulle være Guds Tienere; men naar vi ret agte paa deres Underviisning, da see vi vel, at Friheden ikke var dem et blot udvortes Gode, som fremmed Magt kan skienke eller tage, men at det var Menneskets Siel og Aand, de først vilde frigjøre. Det er hermed, som vi saa ofte have søgt at vise det om Guds Rige; naar dette kommer i Kraft, naar Fuldendelsens Tider ere der, da vil et nyt Liv giennemtrænge Skabningen, og alle udvortes Hindringer være borttagne, som nu indskrænke Aanden; men hvad kunde dette nytte, dersom ikke først Guds Rige er indeni Mennesket, thi al udvortes Herlighed er ikke Guds Rige, naar det ikke forædles ved det Lys, som først herovenfra skinner ned i Menneskets Hierte, og derfra straalere ud over det, som er udenfor.

Saaledes er det ogsaa med den sande Frihed; hvad nytter det, om al udvortes Indskrænkning er borttagen, dersom Sielen dog er i en uværdig Trældom? Da Paulus stod for hiin Fyrste, som halvspottende sagde: "Der fattes Lidet, at du jo overtaler mig til at blive en Christen", og han da svarede: "Jeg vilde ønske til Gud, at ikke alene du, men og Alle, som høre mig i Dag, maatte blive saadanne, som og jeg er, undtagen disse Lænker": da var han vel i en udvortes Trang, som han maatte ønske borttagen, men var der vel Nogen i den hele Forsamling, der omringede ham, og af hvilke Ingen bar Lænker, der var fri, som han? Om denne indvortes Frihed taler Herren i vor Text, den vilde han forkynde, den vilde han indgyde, thi den Aand, han vilde sende sine Troende, er visseligen en Frihedens Aand.

Hvor Herrens Aand er, der er Frihed,

70

Siger Apostelen, og ville vi sige ham efter i denne Time; men Herren give os selv, at vi maae sige det i den rette Mening, og forstaae det, og tage det til Hierte, at vi ved ham mere og mere maae vorde virkeligen frie.

75

Hvor Herrens Aand er, der er Frihed, ogsaa den Frihed, paa hvilken de Fleste næsten alene tænke, naar de nævne Frihedens Navn, den udvortes eller borgerlige Frihed. Thi hvor Herrens Aand virkelig giennemtrænger et Folk, der vil een Trældommens Lænke briste efter den anden, der vil den Ene ikke fordre af den Anden, hvad det er uværdigt at fordre af et Menneske, den Ene vil unde

80 den Anden, hvad han selv ønsker at besidde og nyde. Det Gode voxer langsomt under denne Himmel, naar aldrig sin Fuldkommenhed paa Jorden; men betragter dog, hvilke Velsignelser der ogsaa i denne Henseende have ledsaget Christi Evangelium.

85

I prise maaskee Oldtidens Herlige, de stærke, kiekke, frie Mænd, som have efterladt deres Navnes, deres Bedrivters Ihukommelse til alle følgende Slægter; og vi spørge nu ikke, om de Alle virkeligen havde naaet den sande Aandens Frihed, eller om det blev dem tilladt at leve og virke i fuld udvortes Frihed; men disse Frie vare kun Faa blandt Tusinder, af hvilke Nogle kaldtes Frie, uden at

90 dog deres Ret var dem sikkret, og det store, store Antal kaldtes og vare Trælle, købtes og solgtes som Markens Qvæg, Herrerne Vilkaar blindt undergivne, og uden hvis Trældom Hine ikke mente at kunne nye Livets Frihed. Ak! Endnu sukke vi, naar vi skue ud over Jorden, naar vi komme de Mange ihu, hvis Baand endnu ikke ere løfte; men dette er ogsaa kun, fordi Christi Evangelium er

95 formørket, fordi hans Aand ikke har giennemtrængt Folkene.

100

Men naar dog i saa stor en Deel af Verden Trældommens Aag er lettet, den ene Trældommens Lænke er løst efter den anden, da er det fordi Christi Evangelium har formildet Menneskenes Hierter og Levnet. Det har paa ingen Maade tilladt

100 Nogen at tage sig selv til Rette; det vilde stedse, at Alt skal skee sømmeligen og med Orden, thi Gud er ikke Forvirringens, men Fredens Gud; det formanede stedse: I Tienere, vær Eders Herrer underdanige i al Ærefrygt; hvert Menneske være de foresatte Øvrigheder underdanig, og ikke alene for Straffens, men for Samvittighedens Skyld.

Men saa længe, saa alvorligen blev Evangeliet ved at sige: I Herrer, beviser
Tienkerne hvad ret og billigt er, vidende, at I og have en Herre i Himmelen, og
hos ham er ikke Persons Anseelse; saa ofte blev det ved at foreholde, at Gud har
110 gjort, at al Menneskens Slægt boer paa den ganske Jordens Kreds af eet Blod,
blev ved at indskærpe den øverste Lov for Menneskene skulle gjøre med Eder,
det gjør I ogsaa mod dem! Indtil Ret og Billighed dog paa mange Maader
trængte igiennem; og Gud give Evangeliet altid mere denne skjønne og
velgiørende Seier!

115 Men kun lidet nytter det, om det udvortes Tryk borttages, naar det indvortes
Menneske endnu bærer det gamle Aag, naar Trællesindet bliver tilbage. Derfor
førte Herren Tanken hen til den sande Frihed, og, da Jøderne roste sig af, at de
vare Abrahams Børn og aldrig havde været Nogens Trælle, sagde han det
120 alvorlige, vægtfulde Ord: Hver den, som gjør Synd, er Syndens Træl. Thi
Mennesket er en endelig, indskrænket Skabning, der er stedse en Magt, som er
større end han, fra hvilken han ikke kan løsrive sig, og, hvor fri han endog mener
sig at være, han tjener stedse en Herre. Ogsaa Han, som lovede at gjøre os
virkeligen frie, har jo sagt: Tager mit Aag paa Eder! Men han har ogsaa sagt: Mit
125 Aag er gavnligt, og min Byrde let.

Thi naar vi underkaste os Christi Lov og dermed gjøre den himmelske Faders
Villie, da føle vi, at den er overensstemmende med vort inderste Væsen, dertil
skabtes og dannedes vi, og i Sandhedens Lys, i Retfærdighedens Kraft, i
130 Kierlighedens Varme føler Sielen sig ubunden og fri, den er, hvad den bestemtes
til at være, og, naar den tilforn bevægedes i Uro og indvortes Striid, da funder
den her Hvile. Derfor sige vi: Hvor Herrens Aand er, der er Frihed; derfor
kalder en Apostel den Lov, hvilken vi saaledes lyde, Frihedens fuldkomne Lov.
River derimod Mennesket sig løs fra denne Lov, da mener han sig maaskee ret
135 fri, men han har i det Samme hengivet sig til Mørkets Magter, og deres Aag er
fordærveligt, deres Byrde er tung.

Det er et svært Ord, Apostelen siger, naar han taler om dem, som ere frie fra
Retfærdigheden. Ak, hvor Mange ere det, som dog kun søge denne Frihed! De
140 erkiende intet Helligt oer sig, intet Helligt i sig; uhindrede af Guds Lov, af dens
Aabenbaring enten i Ordet eller i Samvittigheden, kunne de lade deres Hierter
raade, og synes sig saaledes at være ret frie. Men Mennesket har stedse en Herre;
gør han sig fri fra Retfærdigheden, da tjener han Uretfærdighed, og hver Den,

145 som gjør Synd, er Syndens Træl.

Hvor tung, hvor sørgelig er denne Trældom! Der ere de, om hvilke Alle sige, at de ere deres Lysters Slaver; vi see dem hindrede i enhver ædel og værdig Stræben, bundne under et strengt Herredømme, som de mene ikke at kunne afkaste,
150 første derhen, hvor de ikke vilde komme. Mangen Gang erkiende de maaskee, at de ere paa Fordærvelsens Vei, stundom ville de maaskee vende tilbage, men der er en Magt over dem, som er stærkere end de; det Gode, som de ville, det gjøre de ikke, men det Onde, som de ikke ville, det gjøre de, give sig overvundne hen, og af hvem Nogen er overvunden, Dens Træl er han og bleven.

155 Men naar her Trældommen er saa aabenbar, at den for det Meste betragtes med Afsky, er det dog i Grunden anderledes med alle de Begieringer, om hvilke en Apostel saa træffende siger, at de stride imod Sielen? Thi i dem kan Sielen aldrig finde Hvile. Er det anderledes med den Pengegierrige? Hvor Eders liggendefæ
160 er, der vil og Eders Hierte være, siger Herren; og naar da Nogen sætter sit Haab til den uvise Riigdom, da er hans Hierte bundet til det Timelige, beherskes af dets Omskiftninger, indvikles i mange daarlige og skadelige Begiæringer, som forhindre det aandelige Liv, og stride imod Sielen.

165 Er det anderledes med den Ærgierrige? Naar Livets Gode for et Menneske kun er denne Verdens Ære, da er han bleven en Slave af dem, der have den at uddele, hans Hierte er i Det, som udvortes Magt kan give eller tage, og hans Begiæringer, hans Lyst og hans Qual stride imod Sielen, thi Sielens inderste Attraa begierer dog det Bestandige, hvori den kan finde Hvile.

170 Det var ved Sandhedens Erkiendelsen, at vor Forløser vilde gjøre os frie; men hvorledes kunne de kiende, antage, troe Sandheden, de, som tage Ære af hverandre, og den Ære, som er af den eneste Gud, søge de ikke? Derfor opløfter Frihedens Evangelium atter sin Røst, og siger: Vorder ikke Menneskers Trælle!
175 Tildeels siger Verden det Samme, naar den vil opfordre Menneskene til at løse ethvert Baand, afkaste enhver Løvs Tvang. Men de, der paa denne Maade kun ville give sig selv Lov, være deres egne Herrer, vorde de da virkeligen frie? Det skulde synes, at de, der ikke bøie sig for nogen Sandheds Myndighed, maatte ogsaa være frie til kun at følge deres egne Tanker, at de, der have givet sig frie fra
180 Retfærdigheden, kunne uhindret lade deres egne Hierter raade.

Men, vi have allerede sagt det, Mennesket har stedse en Herre; han kan ikke

185 staae alene, han maae have Nogen at støtte og holde sig til; holder han sig ikke til
Gud i Himmelen, da holder han sig til Menneskene paa Jorden, og da finder
han snart dem, der ville beherske ham, og af hvilke han, bevidst eller ubevidst,
lader sig beherske.

190 Naar du slipper Roret, og lader Skibet glide, da drives det af Vind og Strøm; og
slipper du Sandheds og Retfærdigheds Styrelse, da ere der stedse Magter, som
tage deres Plads, og Verdens Strøm bærer dig, hvorhen den vil. Der ere stedse
Egennyttige og Ærgierrige tilstede, som ville bemætige sig de Uforstandige og
Raadvilde; Saadan, om hvilke et apostolisk Ord siger, at de love Menneskene
Frihed, alligevel de selv ere Forkrænkelighedens Trælle, blinde Veiledere for
195 Blinde, som Begge falde i Graven.

Men ere vi da retfærdiggjorte, fordi vi sige, at Strømmen bar os? Kunne vi i
Regnskabets Time lægge Skyld og Brøde fra os, fordi vi sige, at vi kun fulgte,
hvor Mængden raabte, kun gik, hvor Andre vilde føre os? O, retfærdige Gud, i
200 hvor svære Domme lyder det til os fra de forbigangne Tider: Farer ikke vild,
Gud lader sig ikke spotte! Da hiint Folk skreeg imod den Hellige, som Gud
havde sendt til Menneskenes Frelse: Kortfæst! Korsfæst! Da vidste de ikke, hvad
de gjorde, de vare ophidsede af dem, der havde end større Synd, Enhver af dem
raabte kun, hvad de Andre raabte; dog kom hans Blod over dem og deres Børn.
205 Ak! Forfærdigelige Gierninger ere skeete under denne Himmel, fordi
Menneskene blindt lode sig føre i Uretfærdighedens Vei, og forfærdelige
Straffedomme ere komme over den forhærdede Forblindelse.

Men lader os ikke blot dvæle ved det Fremmede, ved det, der er langt borte, men
210 lader os ogsaa her for Guds Nafyn tage de Tanker frem, som dog i disse Tider
følge os allevegne. Naar vi see de forblindede Skarer, hvilke vi Alle kalde
Uretfærdighedens Tienere, der nu tilbyde Oprøret og Troløsheden deres Arm,
og styrte frem mod vort Land og Folk, hvor rinder da den Tanke os ifinde: Er
der da blandt de Mægtige, som udsende dem, blandt de Ringe, som frivilligen
215 tilbyde sig, Ingen, som forelægger sig det Spørgsmaal, der dog burde være det
første og nærmeste ved Alt, hvad vi forestage: Er det og Ret, hvad du gjør?

Men vende vi dette Spørgsmaal til Andre, da lader os ikke glemme, at under alle
Livets Prøver, i enhver herovenfra ned, fra Ham, som dømmer Jorderige, det
220 lyder indenfra op, fra vor Samvittigheds, vor inderste Bevidstheds Dybder: Er
det og Ret hvad du gjør? Tør du ikke spørge dig saaledes, eller kan du ikke svare

dit Ja med roligt Mod, da er du i Uretfærdighedens Tieneste; og al Uretfærdighed er Synd, og hvo der gjør Synd, er Syndens Træl. Men kan du,
225 naar du alvorlig og redelig forelægger dig hiint store Spørgsmaal, stille dit Hierte tilfreds for Guds Nafyn, da er du af Sandheden, og da staaer du som en Fri for Gud og Mennesker, thi kun hvor Herrens Aand er, der er Frihed.

Da kan du ogsaa først befrie dig fra Bekymringernes og Frygtens Trældom. Ak!
230 Vi føle det Alle, hvor tung denne Trældom er, og hvor svært det er at bryde dens Lænke; vi rose os ikke, som havde vi allerede grebet det, og vare allerede fuldkomne, som om Verdens Sorg og Verdens Frygt laae betvungne under vore Fødder, og vi fra Fredens Hiem kunde skue ned paa Verdens Bevægelser som paa et fremmed Skuespil. Ved Alt, hvad vi have talet om den sande Frihed,
235 meente vi ikke at skildre, hvad vi have naaet, men hvad vi skulle naae, hvad vi række efter, og hvori ved Guds Aands Bistand kunne fuldkommes mere og mere. Vi ønske og begiere Alle Meget for os selv og Andre, have Alle Meget i Verden, som er os kiert og dyrebart, og det er visselig ikke fordret af os, at vi kolde og følelsesløse skulle betragte hvad der skeer med os og omkring os.

240 Der er mangan Gang en haard Prøve, og naar der var den Tiid, da selv Troens stærke Apostel maatte klage, at han Ro havde, udvortes Striid, indvortes Frygt, naar han siger, at selv de, der have Aandens Førstegrøde, sukke i dem selv, forventende Forløsning; da tør ogsaa et Suk trænge sig frem af vort Bryst, da tør
245 vi ikke rose os, som om vor Striid var endt. Men lader os ikke glemme, hvorledes han dog skildrer sin Tilstand: Vi, siger han, trænges paa alle Maader, men forsage ikke, tvivlende, men ikke fortvivlende, forfulgte, men ikke forladte, nedslagne, men ikke forlorne.

250 O, det gielder ogsaa her, at, hvor Herrens Aand er, der er Frihed, thi Herrens Aand er en Troens Aand og en Trøstens Aand, og ved at sende den i vore Hierter lader Gud os ofte forunderligen fornemme, at hans Kraft fuldkommes i vor Skrøbelighed. Naar Sorgernes Byrde er os for svær, og vi mene, at vi maatte synke under den, da siger Guds milde og trøstelige Ord: Kaster al Eders Sorg paa
255 Gud, thi han har Omhu for Eder; og naar da Aanden gjør Ordet levende og virksomt i vore Hierter, da tage vi Byrden fra vore Skuldre, og kaste den paa Gud, den almægtige Gud, den trofaste Gud, som ikke skal lade os fristes over vor Formue, men skal gjøre baade Fristelsen og dens Udgang, saa vi det kunne taale, og da føle vi os atter stærke og frie.

260

Naar vi i mørke Timer næsten kun kiende Gud som en fortærende Ild, og kun
skielvende vove at nærme os den Retfærdige, da kommer Aanden vor
Skrøbelighed til Hielp, og lærer os at bede i Jesu Navn, og vi føle det, at vi, som
265 det hedder i Dagens Epistel, ikke annammede en Trældoms Aand til Frygt, men
en sønlig Udkaarelses Aand, i hvilken vi raade: Abba, Fader! Og som vor Bøn
stiger op i det hellige, høilovede Navn, saa svares der igien den Troende i det
samme Navn fra den Almægtige: Jeg vil ingenlunde slippe dig og ingenlunde
forlade dig; og skulde vi da ikke sige med et frit Mod: Herren er min Hielper, jeg
270 vil ikke frygte; hvad kan et Menneske gjøre mig?

Ja, hvad kan al Menneskes, al Verdens, al Afgrundens Magt berøve os uden Det,
som dog tilhører Forgængeligheden? Kiender et Menneske Intet uden dette,
staaer ligesom hans Væsen Rod kun i dette, og kommer al hans Glæde og al hans
275 Sorg ham kun fra det Timelige, hvorledes skulde han da kunne hæve sig til sand
Aandsfrihed? Thi han er dog, hvad enten han glæder sig eller han sørger, i
Forkrænkelig Magt, som engang skal berøve ham alt dette, og han veed ikke,
naar eller hvorledes den skal træde ham imøde.

280 Derfor taler Apostelen om dem, som formedelst Dødens Frygt vare under
Trældom al deres Livs Tiid; men han siger ogsaa, at Forløseren kom for befrie
disse, han taler om det Haab, hvilket vi have som Sielens trygge og faste Anker,
hvilket ogsaa gaaer indenfor Forhængen - det Forhæng, der for det sandselige Øie
skiller mellem det Timelige og Evige.

285 Kun Den er virkeligen fri, hvis Borgerskab er i Himlen, som under alle Verdens
Trusler kan sige med Paulus: Herren skal frie mig fra alt Ondt, og frelse mig til
sit himmelske Rige. Det var i denne Bevidsthed, at den fromme Sanger, skøndt
han vidste, at vi gaae i Fare, hvor vi gaae, følte sig opløftet over alle Livets og
290 Dødens Trusler, i det han sang:

*Jeg gaaer til Himlen, hvor jeg gaaer;
Frimodig da mit Hierte!
Kun did, hvor Du et Fristed faaer
295 For al Din Synd og Smerte!
Bort Verdens Lyst og Pragt,
Til Himlen staaer min Agt,
Al Verdens Eie jeg forsmaer,
Jeg gaaer til Himlen, hvor jeg gaaer.*

Amen.

Kilde

305 Manuskript taget fra Prædikener holdte i Aarene 1846 til 1852 af Dr. J. P. Mynster, Biskop over Siellands Stift, Kongelig Confessionarius. Sommer-Halvaaret. Anden Udgave. Kiøbenhavn. Gyldendalske Boghandlings Forlag. Thieles Bogtrykkerie. 1854. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

310 8. søndag efter trinitatis, Den Første Slesvigske Krig 1848-1851, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-p-mynsters-praediken-8-sondag-efter-trinitatis>

315

320

325

330

335